

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԱՄՔԻՈՆ

**ՀՀ-ՈՒՄ ԱԶԱՏԱԶՐԿՈՒՄ ՊԱՏԺԱՏԵՍԱԿԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ
ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ**

ԱՄԻ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

*ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետ,
բակալավրիատի 4-րդ կուրսի ուսանողուհի*

Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի հոդված 48-ի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Պատիժը կիրառվում է սոցիալական արդարությունը վերականգնելու, պատժի ենթարկված անձին ուղղելու, ինչպես նաև հանցագործությունները կանխելու նպատակով»: Պատժի նպատակները որոշում են պատիժներ կատարող մարմինների և հիմնարկների խնդիրների հիմնական ուղղությունները՝ Կարելի է փաստել, որ պատժի գործառույթների մի զգալի մասն՝ իրագործվում է քրեակատարողական (ուղղիչ) հիմնարկների միջոցով:

Քրեակատարողական հիմնարկներն այն պետական կառույցներն են, որոնք նախատեսված են հանցանք կատարած անձանց հասարակությունից մեկուսացնելու, նրանց ուղղելու և հասարակության «առողջ» անդամներ դարձնելու համար:

Ազատազրկման դատապարտված անձինք ենթարկվում են որոշակի դասակարգման, որն իրականացվում է դատապարտյալներին համեմատաբար միասեռ խմբերի դասակարգելու միջոցով. այն ուղղված է պատժի նպատակների արդյունավետ իրականացմանը: Դասակարգումն իրականացվում է դատապարտյալներին քրեակատարողական հիմնարկներ բաշխելիս, ընդ որում՝ ՀՀ-ում այն իրականացվում է ոչ դատական կարգով³:

Այսպես, 1955թ. օգոստոսի 30-ին ՄԱԿ-ի ընդունած «Բանտարկյալների հետ վարվե-

ցողության նվազագույն ստանդարտ կանոնների» 69-րդ հոդվածի համաձայն՝ վերը նշված անձանց «դասակարգման նպատակներն են.

– դատապարտյալների առանձնացումը նրանցից, ովքեր իրենց հանցավոր անցյալի կամ բնավորության բացասական գծերի պատճառով նրանց վրա վատ ազդեցություն թողնել են սպառնում,

– բանտարկյալների բաժանումը ըստ կատեգորիաների, ինչը հեշտացնում է նրանց հետ տարվող աշխատանքը»:

Այս նորմն իր արտացոլումն է գտել նաև Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսդրության մեջ: Մասնավորապես, ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքի 68-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն.

«Ուղղիչ հիմնարկում անջատ են պահվում՝

- 1. տղամարդիկ՝ կանանցից
- 2. անչափահասները՝ չափահասներից, բացառությամբ սույն օրենսգրքի 109 հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված դեպքերի...»:

Այնուհանդերձ, ՀՀ քրեակատարողական հիմնարկների համակարգի ուսումնասիրությունից ակնհայտ է դառնում, որ ՀՀ-ում բացակայում է ազատազրկման դատապարտված իզական սեռի անչափահասներկայացուցիչների համար նախատեսված քրեակատարողական հիմնարկ: Այս հանգամանքը մասնագետները բացատրում են նրանով, որ իզական սեռի անչափահաս անձանց կողմից ազատազրկման ձևով պատիժ ենթադրող հանցագործությունների գրեթե բացակայությամբ: Նման պատճառաբանությունը, կարծում ենք,

հիմնավոր անվանել չի կարելի, քանզի ոչ մեծ քանակությամբ, սակայն այնուամենայնիվ մնան դեպքեր գրանցվել են: Այս կապակցությամբ հարկ ենք համարում ներկայացնել կտրվածքով անչափահաս իգական սեռի ներկայացուցիչների կողմից 2005-2009թթ. կատարված հանցագործությունների վիճակագրական տվյալները.

- հոդ. 175 /ավազակություն, սանկցիան՝ ազատազրկում 3-6տ./ - 1դեպք

- հոդ. 176 2-րդ մաս /կողոպուտ, սանկցիան՝ ազատազրկում 2-6տ./-1 դեպք

- հոդ. 177 1-ին մաս /գողություն/- 20 դեպք

- հոդ. 177 2-րդ մաս /գողություն, սանկցիան՝ ազատազրկում 2-6տ./ - 2 դեպք

- հոդ. 177 3-րդ մաս /գողություն, սանկցիան՝ ազատազրկում 4-8տ./ - 5 դեպք

- հոդ. 258 /խուլիգանություն/-5 դեպք

- հոդ. 216/ ակնհայտ հանցավոր ճանապարհով գույք ձեռք բերելը կամ իրացնելը/-1 դեպք

- հոդ. 263 /պոռնկագրական նյութեր կամ առարկաներ ապօրինի տարածելը/-1 դեպք

- անձի դեմ ուղղված տարբեր հանցագործություններ-23 դեպք

Վերը շարադրված տվյալներից պարզ է դառնում, որ այնքան էլ քիչ չեն իգական սեռի անչափահաս անձանց կողմից կատարված, միայն ազատությունից զրկելու հետ կապված պատիժ ենթադրող հանցագործությունները /մոտ 15 դեպք/: Ընդ որում, նրանց նկատմամբ նշանակվել են ազատազրկման հետ չկապված պատիժներ, չնայած համապատասխան հանցագործության հողվածի սանկցիան մնան հնարավորություն չի ընձեռում: Փաստորեն ստացվում է, որ «հատուկ իմունիտետի» ուժով իգական սեռի անչափահաս անձանց նկատմամբ մնան ցանկացած նոր հանցագործություն կատարելու դեպքում գործելու է նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելու սկզբունքը:

Հարկ է նաև նշել, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքի հողված 64-ի 1-ին մասի համա-

ծայն՝ «Հանցանքի շարժառիթների ու նպատակների, հանցավորի դերի, հանցանքը կատարելիս ու դրանից հետո նրա վարքագծի և այլ հանգամանքների հետ կապված **բացառիկ հանգամանքների** առկայության դեպքում, որոնք էականորեն նվազեցնում են հանցանքի՝ հանրության համար վտանգավորության աստիճանը, ինչպես նաև խմբակային հանցագործության մասնակցի կողմից խմբի կատարած հանցանքը բացահայտելուն ակտիվորեն աջակցելու դեպքում կարող է նշանակվել սույն օրենսգրքի Հատուկ մասի համապատասխան հողվածով նախատեսված պատժի նվազագույն չափից ավելի ցածր պատիժ կամ ավելի մեղմ պատժատեսակ, քան նախատեսված է այդ հողվածով, կամ չկիրառվել որպես պարտադիր նախատեսված լրացուցիչ պատիժ»: Հողվածի տեքստից հետևում է, որ նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելու համար անհրաժեշտ է բացառիկ հանգամանքների առկայություն, ինչը էականորեն նվազեցնում է հանցանքի՝ հանրության համար վտանգավորության աստիճանը: Իսկ սեռական պատկանելությունը որպես մնան բացառիկ հանգամանք դիտարկել չի կարելի: Դա հակասում է ՀՀ Սահմանադրությանը, միջազգային-իրավական ակտերին, ինչպես նաև ՀՀ քրեական և քրեակատարողական օրենսգրքերի մի շարք սկզբունքների:

Այսպես, Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 7-րդ հողվածի համաձայն. «Բոլոր մարդիկ հավասար են օրենքի առջև և, առանց խտրականության, ունեն օրենքով հավասար պաշտպանվածության իրավունք»: Նույն ակտի 10-րդ հողվածով նախատեսված է, որ «Յուրաքանչյուր ոք, իր իրավունքների և պարտականությունների սահմանման և իրեն ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի դեպքում, ունի լիակատար հավասարության պայմաններում անկախ և անկողմնակալ դատարանի կողմից արդարացի և իրապարակային դատաքննության իրավունք»:

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԱՍԲԻՈՆ

Նմանատիպ դրույթներ են պարունակում նաև «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» 1950թ. կոնվենցիան (հոդվածներ 6, 14), «Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին» 1966թ. միջազգային դաշնագիրը (հոդվածներ 2, 3, 14, 26) և մի շարք այլ միջազգային-իրավական փաստաթղթեր: Այս դրույթներն իրենց արտացոլումն են գտել մի շարք ժողովրդավարական երկրների Հիմնական օրենքներում ևս: Եվ քանի որ Հայաստանի Հանրապետությունը դասվում է վերը նշված երկրների շարքը⁴, ՀՀ Սահմանադրությամբ ևս ամրագրված են այս դրույթները: Մասնավորապես, ՀՀ Սահմ. 14.1 հոդվածի համաձայն. «Բոլոր մարդիկ հավասար են օրենքի առջև», և ցանկացած տեսակի խտրականությունն արգելվում է: Իսկ 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն. «Յուրաքանչյուր ոք ունի իր խախտված իրավունքները վերականգնելու, ինչպես նաև իրեն ներկայացված մեղադրանքի հիմնավորվածությունը պարզելու համար հավասարության պայմաններում, արդարության բոլոր պահանջների պահպանմամբ անկախ և անկողմնակալ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում իր գործի հրապարակային քննության իրավունք»:

Իսկ քրեական օրենսգրքի սկզբունքները, որոնք բխում են վերոհիշյալ դրույթներից, հանցանք կատարած իզական սեռի անչափահաս ներկայացուցիչների նկատմամբ նման մոտեցման դեպքում ամբողջությամբ խարխլվում են: Մասնավորապես, ըստ ՀՀ քր. օր.-ի 6-րդ հոդվածի. «Հանցանք կատարած անձինք հավասար են օրենքի առջև և ենթակա են քրեական պատասխանատվության անկախ սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, լեզվից, կրոնից, քաղաքական կամ այլ համոզմունքներից, ազգային կամ սոցիալական ծագումից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանե-

լուց, ծննդից, գույքային կամ այլ դրույթունից»: ՀՀ քր. օր. 7-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն. «Հանցանք կատարած յուրաքանչյուր անձ ենթակա է ՀՀ քրեական օրենսգրքով նախատեսված պատժի կամ քրեաիրավական այլ ներգործության»: Քր. օր. 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն. «Հանցանք կատարած անձի նկատմամբ կիրառվող պատիժը և քրեաիրավական ներգործության այլ միջոցները պետք է լինեն արդարացի՝ համապատասխան են հանցանքի ծանրությանը, դա կատարելու հանգամանքներին, հանցավորի անձնավորությանը, անհրաժեշտ և բավարար լինեն նրան ուղղելու և նոր հանցագործությունները կանխելու համար»:

Վերը շարադրվածից հետևում է, որ հանցանք կատարած իզական սեռի ներկայացուցիչների նկատմամբ նախատեսվածից ավելի մեղմ պատժի (ազատազրկման հետ չկապված) նշանակմամբ, ինչը ցանկացած այլ հավասար պայմաններում չէր կիրառվի տղա անչափահասների նկատմամբ, և ազատազրկման ձևով պատիժն իրականացնելու համար նախատեսված համապատասխան քրեակատարողական հիմնարկի բացակայությամբ խախտվում են օրենքի առջև հավասարության, կատարված հանցանքի և պատժի համապատասխանության, արդարության, պատասխանատվության անխուսափելիության սկզբունքները, ինչպես նաև տեղիք են տալիս սեռական խտրականությունների:

Այսպիսով, նման քրեակատարողական հիմնարկի բացակայության հիմնավորման՝ իզական սեռի անչափահաս անձանց կողմից ազատազրկման ձևով պատիժ ենթադրող հանցագործությունների բացակայության պատճառաբանությունը չի կարելի համարել ծանրակշիռ, քանի որ դա հանգեցնում է օրենքների նորմատիվության խախտման, բացի այդ՝ նման դեպքերը քիչ են, բայց եզակի չեն: Ապացուցված է՝ դիալեկտիկայի 2-րդ օրենքի համաձայն՝ քանակական փոփոխություններն, ի վերջո վերածվում են որակական փոփոխություն-

ների:

Ինչպես հիշատակվեց, պատժի նպատակների մեջ մտնում է նաև հանցանք կատարած անձի ուղղումը, որը խիստ կարևոր և չափազանց բարդ գործընթաց է: ՀՀ Բրեակատարողական օրենսգրքի հոդված 16-ի համաձայն՝ «Դատապարտյալի ուղղումը մարդու, հասարակության, համակեցության կանոնների և ավանդույթների նկատմամբ դատապարտյալի հարգալից վերաբերմունքի ձևավորումն է, ինչպես նաև վերջիններիս օրինապահ վարքագծի խթանումը՝ դատապարտյալի մոտ առողջ կենսակերպի ամրապնդման և զարգացման նպատակով»: Այդ նպատակին հասնելու համար օգտագործվում են դատապարտյալների նկատմամբ ներգործության բազմաթիվ միջոցներ: Չնայած օրենսդրական ամրագրմանը՝ Հայաստանի Հանրապետությունում ամբողջությամբ անտեսվել է այդպիսի չափազանց կարևոր և խիստ արդյունավետ միջոցներից մեկը՝ բարձրագույն կրթություն ստանալու դատապարտյալների իրավունքը:

Կրթությունը հասարակության տնտեսական, հոգևոր և սոցիալական առաջընթացի հիմնական միջոցն է: Միաժամանակ, այն յուրաքանչյուր մարդու զարգացման, նրա դաստիարակության և բարեկեցության անհրաժեշտ պայման է⁶: Կրթությունը դիտվում է որպես սոցիալական կյանքի ամբողջական գործընթաց, որի միջոցով անհատները և սոցիալական խմբերը ազգային և միջազգային հանրության շրջանակներում սովորում են սեփական շահի համար գիտակցաբար զարգացնել իրենց անձնական ընդունակությունները, հարաբերությունները, ձիրքերը և գիտելիքները⁶:

Կրթության իրավունքը մարդու հիմնական իրավունքներից է և իր ամրագրումն է ստացել ՀՀ սահմանադրության 39-րդ հոդվածում, համաձայն որի. «Յուրաքանչյուր ոք ունի կրթության իրավունք»: Նշված սահմանումից հետևում է, որ նման իրավունքով օժտված են ոչ միայն ազատության մեջ գտնվողները, այլև դատապարտ-

յալները: Պետությունն առաջին հերթին պետք է շահագրգռված լինի ինչպես ազատության մեջ գտնվողների, այնպես էլ դրանից զրկվածների կրթության իրավունքի իրականացման համար երաշխիքներ ստեղծելու հարցում, քանզի ապացուցված է, որ կրթված, իրազեկ, գիտակից մարդը ավելի հեշտությամբ է կարողանում ընտրել ճիշտ ուղի և զերծ մնալ հանցավոր ճանապարհներից: Այստեղից հետևում է, որ դա կնպաստի պետության կողմից հանցագործությունների պրեվենցիային:

ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքի 17 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն. «Դատապարտյալի ուղղման հիմնական միջոցներն են պատիժները կատարելու և կրելու սահմանված կարգն ու պայմանները, դատապարտյալի հետ տարվող սոցիալական, հոգեբանական և իրավական աշխատանքները, դատապարտյալի աշխատանքային, կրթական, մշակութային, մարզական և նման այլ զբաղվածությունը, ինչպես նաև հասարակական ներգործությունը»: Իսկ «Կալանավորվածներին պահելու վայրերի և ուղղիչ հիմնարկների» ներքին կանոնակարգի 112-րդ հոդվածի համաձայն. «Կալանավորվածներին պահելու վայրի կամ ուղղիչ հիմնարկի վարչակազմը միջոցներ է ձեռնարկում կալանավորված անձանց և դատապարտյալների հանրակրթությունը, նախնական մասնագիտական (արհեստագործական), մասնագիտական միջին կրթությունը՝ պետության հաշվին, իսկ բարձրագույն և հետբուհական կրթությունը՝ նրանց հաշվին կազմակերպելու համար:

Կալանավորվածներին պահելու վայրի կամ ուղղիչ հիմնարկի վարչակազմը կարող է կալանավորված անձանց կամ դատապարտյալների հանրակրթությունը, նախնական մասնագիտական (արհեստագործական), մասնագիտական միջին, բարձրագույն և հետբուհական կրթությունը կազմակերպել նաև ոչ նրանց հաշվին՝ համագործակցելով այլ կազմակերպությունների հետ:

ՈՒՍԱԼՈՂԻ ԱՄԲԻՈՆ

Կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ ուղղիչ հիմնարկներում կրթությունը կազմակերպվում և իրականացվում է պետական կրթական ծրագրին համապատասխան»:

Ըստ Ներքին կանոնակարգի 113 հոդվածի. «Կալանավորված անձանց և դատապարտյալների մասնագիտական միջին, բարձրագույն և հետբուհական կրթությունն իրականացվում է դրսեկության և հեռավար ձևերով՝ կրթության պետական կառավարման լիազոր մարմնի սահմանած կարգով»: Նմանատիպ դրույթներ են պարունակում նաև ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքի հոդվածներ 89-ը և 90-ը: Այսպես, դատապարտյալների կրթության իրավունքի իրականացումը ապահովելու պարտականությունը դրված է ուղղիչ հիմնարկի վարչակազմի վրա, ինչը բխում է ՀՀ քրեակատարողական օր.-ի 89 հոդվածի 1-ին մասի բովանդակությունից, համաձայն որի. «Ուղղիչ հիմնարկի վարչակազմը միջոցներ է ձեռնարկում դատապարտյալի հիմնական և հեռակա բարձրագույն, հետբուհական մասնագիտական կրթությունը կազմակերպելու համար»:

Չնայած ՀՀ ներպետական օրենսդրությանը ամրագրված է դատապարտյալների կրթության իրավունքը, սակայն ցավոք սրտի ազատագրված դատապարտված անձանց ընդհանրապես կրթության, մասնավորապես բարձրագույն կրթության իրավունքի իրականացումը ՀՀ-ում հանդիպում է մի շարք լուրջ խոչընդոտների: Ըստ պաշտոնական տվյալների՝ 2010թ. փետրվարի 1-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության ուղղիչ հիմնարկներում պահվում է 4394 դատապարտյալ, որոնցից ընդամենը 2-ն են ստանում բարձրագույն մասնագիտական կրթություն (նրանց ընդհանուր թվի մոտավորապես 0.05%-ը):

Համաձայն «Կրթության մասին» ՀՀ օրենքի 12 հոդվածի 1-ին մասի. «Սովորող-

ների կարողություններին և պահանջմունքներին համապատասխան՝ կրթական ծրագրերն իրականացվում են առկա (ստացիոնար), հեռակա, հեռավար (դիստանցիոն) և դրսեկության (ընտանեկան և ինքնակրթության) ձևերով»:

Իսկ համաձայն ՀՀ կառավարության 2001թ-ի հունվարի 16-ի «Բարձրագույն և միջին մասնագիտական կրթության պետական ընդհանուր չափանիշները» հաստատելու մասին որոշման 10-րդ կետի. «Հեռակա ձևով ուսուցման դեպքում ուսումնական տարվա ընթացքում սովորողների պարապմունքների ծավալը դասախոսների հետ պետք է կազմի ոչ պակաս, քան 160 ժամ»: Այստեղից հետևում է, որ հեռակա ուսուցումը ևս ենթադրում է դասերին պարտադիր մասնակցություն՝ ակադեմիական կրեդիտների կուտակմամբ:

Վերը հիշատակված 2 դատապարտյալները բարձրագույն կրթություն ստանում են հեռակա կարգով: Դա հնարավոր է դառնում, քանի որ նրանք գտնվում են բաց ռեժիմի ուղղիչ հիմնարկում, և դասընթացներին մասնակցելու համար նրանց տրամադրվում է կարճաժամկետ մեկնում: Այս եղանակով ապահովվում է դասախոսների հետ պարապմունքների 160 ժամ նվազագույն ստանդարտը: Հարցը հնարավոր է ինչ-որ չափով լուծել նաև կիսաբաց ռեժիմի ուղղիչ հիմնարկի դատապարտյալների դեպքում: Սակայն ինչպե՞ս վարվել կիսափակ և փակ ռեժիմի ուղղիչ հիմնարկների դատապարտյալների հետ: Փաստորեն, վերջիններս ունեն բարձրագույն և հետբուհական կրթության իրավունք, որը կրում է զուտ դեկլարատիվ բնույթ, քանի որ դրա իրագործման համար չկան անհրաժեշտ կառուցակարգեր: Վերը շարադրված օրենսդրական դրույթներից բացի՝ դեկլարատիվ բնույթ է ստանում նաև «Բարձրագույն և հետբուհական կրթության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածը, համաձայն որի. «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության բնագավառում պետության քաղաքականության սկզբունք-

ներն են՝

1. մարդու և քաղաքացու՝ բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթություն ստանալու իրավունքի ապահովումը և պաշտպանությունը,

2. բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մատչելիությունը...»:

Այս խնդրի հիմնական պատճառը, կարծում ենք, այն է, որ ՀՀ-ում չի գործում հեռավար (դիստանցիոն) կարգով ուսուցման ձևը, չնայած որ ՀՀ օրենսդրությունում դա նախատեսվում է: Որպես լուծում առաջարկում ենք այդ համակարգը ներդնել ՀՀ բոլոր քրեակատարողական հիմնարկներում և վարչակազմի սահմանած հատուկ ժամերին, համակարգչային տարբերակով (ինտերնետային ցանցի միջոցով) այդ նպատակով նախատեսված հատուկ կահավորված և հսկվող սենյակներում կազմակերպել այն դատապարտյալների բարձրագույն կրթությունը, ովքեր ցանկություն կհայտեն սովորելու՝ անկախ քրեակատարողական հիմնարկի ռեժիմից (բաց, կիսաբաց, կիսափակ, փակ):

Դատապարտյալների բարձրագույն

կրթություն ստանալու իրավունքի իրագործման կարևորությունը այն է, որ, ինչպես հիշատակվեց, դա կնպաստի հանցագործությունների նախականիմանը, քանի որ, բացի գիտակից, իրազեկ և կրթված լինելուց, ինչը թույլ է տալիս համարժեք գնահատել իրականությունը և սեփական արարքները, դատապարտյալներին նաև կտրվի իրատեսական հնարավորություն իրագործելու ՀՀ Սահմանադրության 34-րդ հոդվածով նաև նրանց վերապահված իրավուքը: Ըստ այդ հոդվածի. «Յուրաքանչյուր ոք ունի իր և իր ընտանիքի համար բավարար կենսամակարդակի, այդ թվում՝ բնակարանի, ինչպես նաև կենսապայմանների բարելավման իրավունք: Պետությունն անհրաժեշտ միջոցներ է ձեռնարկում քաղաքացիների այդ իրավունքի իրականացման համար»: Այսինքն՝ նրանք հնարավորություն կունենան (մասնագիտական պատրաստվածության առումով) պատժից ազատվելուց հետո ազնիվ աշխատանքի միջոցով ապրուստի միջոցներ վաստակել: Գաղտնիք չէ, որ բարձրագույն կրթություն ունեցող անձը ավելի հեշտությամբ կարող է աշխատանք գտնել:

¹ Տե՛ս Հ.Մ. Խաչիկյան, Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական իրավունք: Ուսումնական ձեռնարկ: Երևան, 2011թ., էջ 84:

² Խոսքը մի մասի մասին է, քանի որ քրեակատարողական հիմնարկների միջոցով իրականացվում են միայն կալանք, որոշակի ժամկետով և ցմահ ազատազրկում պատժատեսակները:

³ Տե՛ս Хачикян А.М. Лишение свободы: Криминологические и уголовно-исполнительные проблемы. Ереван 2008, գլուխ առաջին:

⁴ ՀՀ Սահմանադրության 1-ին հոդվածի համաձայն՝ «Հայաստանի Հանրապետությունը ինքնիշխան, ժողովրդավարական, սոցիալական, իրավական պետություն է»:

⁵ Տե՛ս Վ. Ն. Այվազյան, Մարդու իրավունքներ և ազատություններ: Ուսումնական ձեռնարկ: Երևան 2007թ., էջ 207:

⁶ Տե՛ս The Recommendation Concerning Education for International Understanding, Cooperation and Peace and Education Relating to Human Rights and Fundamental Freedoms. 1974. 19 November.

⁷ Մեր կարծիքով, նման կարգը արդարացի չէ և հակասում է ազատազրկում պատժատեսակի բնույթին: Չէ՞ որ ազատազրկման ձևով պատիժը ենթադրում է անձի մեկուսացում հասարակությունից և նրան ազատությունից զրկում: Իսկ ուսման, ինչպես նաև աշխատանքի և սոցիալական վերականգնման նպատակով ուղղիչ հիմնարկից դուրս գալը ենթադրում է որոշակի ժամանակով վերադարձ հասարակություն և ազատության վերականգնում:

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԱՄԲԻՈՆ**SOME ISSUES ON IMPRISONMENT EXECUTION IN RA****Ani DANIELYAN***4-rd year Bachelor student,
Faculty of Law, YSU*

This article discusses some problems related to the execution of imprisonment in RA, in particular, issues arising in regard to the application of imprisonment on juvenile female criminals, as well as problems of lack of structures for providing high and graduate education to persons sentenced to imprisonment.

The problem is that there is no a special penitentiary institution for female juveniles who have committed crimes. The main explanation for the absence of such an

establishment for minor females is the argument, that representatives of this category hardly commit crimes which can be punished by an imprisonment. But statistics testifies for another picture.

An important issue is related also to the guaranteeing the right to education of persons sentenced to imprisonment, as there are no appropriate structures for the organization of education of prisoners.

As possible solutions of above risen problems it is suggested to create a special penitentiary institution for female juvenile criminals, as well as to introduce the system of distance learning in the RA penitentiary establishments.
